

SXEDIO.G65

19.2.1959: ΟΛΑ ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΟΥ ΥΠΕΓΡΑΦΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΠΕΝΤΑΜΕΡΗ ΣΤΟ ΛΑΓΚΑΣΤΕΡ ΧΑΟΥΖ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Τα κείμενα που ακολουθούν αποτελούν τα έγγραφα που υπεγράφησαν στη διάσκεψη του Λονδίνου για το Κυπριακό από τους Πρωθυπουργούς της Βρετανίας Χάρολντ Μακμίλλαν, της Ελλάδας Κωνσταντίνο Καραμανλή και της Τουρκίας Ατνάν Μεντερές στις **19 Φεβρουαρίου 1959**.

Με τη συμφωνία τίθετο τέρμα στην κατοχή της Κύπρου η οποία ανακηρυσσόταν για πρώτη φορά, στη Μακραίωνη Ιστορία της, ανεξάρτητη Δημοκρατία.

Μετά την υπογραφή των συμφωνιών δεν δόθηκαν στη δημοσιότητα όλα τα έγγραφα. Αντίθετα μερικά από αυτά κρατήθηκαν μυστικά, όπως συνέβη με τις συμφωνίες της Ζυρίχης.

Τα πλήρη έγγραφα όπως υπογράφηκαν στο Λονδίνο ήλθαν στο φως μόνο με τη δημοσίευση του Αρχείου του Κωνσταντίνου Καραμανλή **34** χρόνια μετά, το **1994**.

Τα πλήρη έγγραφα είναι τα εξής:

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΝ ΣΥΜΠΕΦΩΝΗΜΕΝΗΝ ΒΑΣΙΝ ΔΙΑ ΤΕΛΙΚΗΝ ΡΥΘΜΙΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Ο Πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βσιλείου της Μεγάλης Βρεταννίας και της Βορείου Ιρλανδίας, ο Πρωθυπουργός του Βασιλείου της Ελλάδος και ο Πρωθυπουργός της Τουρκικής Δημοκρατίας, λαμβάνοντες υπόψη τη Δήλωση του Αντιπροσώπου της Ελληνοκυπριακής Κοινότητας και του Αντιπροσώπου της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας, ότι αποδέχονται τα συνημμένα κείμενα στο παρόν Υπόμνημα, ως αποτελούντα τη συμφωνημένη βάση για την τελική ρύθμιση του Κυπριακού προβλήματος.

Αποδέχονται με το παρόντι εξ ονόματος των αντίστοιχων Κυβερνήσεων τους, τα συνημμένα στο

παρόν Υπόμνημα και κατωτέρω κατονομαζόμενα κείμενα
ως τη συμφωνημένη βάση για την τελική ρύθμιση του
Κυπριακού προβλήματος

Εξ ονόματος της Κυβέρνησης του Ηνωμένου
Βασιλείου της Μ. Βρεταννίας και της Βορείου
Ιρλανδίας
Χ. Μακμίλλαν.

Εξ ονόματος της Κυβέρνησης του Βασιλείου της
Ελλάδος
Κ. Καραμανλής

Εξ ονόματος της Κυβέρνησης της Τουρκικής
Δημοκρατίας
Α. Μεντερές.
Λονδίνο, 19η Φεβρουαρίου 1959

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΗΜΜΕΝΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Α. Βασική Διάρθρωση της Δημοκρατίας της
Κύπρου

Β. Συνθήκη Εγγύησης μεταξύ της Δημοκρατίας
της Κύπρου και της Ελλάδας, του Ηνωμένου Βασιλείου
και της Τουρκίας.

Γ. Συνθήκη Συμμαχίας μεταξύ της Δημοκρατίας
της Κύπρου, της Ελλάδας και της Τουρκίας.

Δ. Δήλωση που έγινε υπό την Κυβέρνηση του
Ηνωμένου Βασιλείου στις **17 Φεβρουαρίου 1959**

Ε. Πρόσθετο άρθρο το οποίο πρέπει να
περιληφθεί στη Συνθήκη Εγγυήσεως.

Στ. Δήλωση που έγινε στις **19 Φεβρουαρίου 1959**
από τους Υπουργούς των Εξωτερικών της Ελλάδας και
της Τουρκίας.

Ζ. Δήλωση που έγινε στις **19 Φεβρουαρίου 1959**
από τον Αντιπρόσωπο της Ελληνικής Κυπριακής
Κοινότητας.

Η. Δήλωση που έγινε στις **19 Φεβρουαρίου 1959**

από τον Αντιπρόσωπο της Τουρκικής Κυπριακής Κοινότητας.

Θ. Συμπεφωνημένα μέτρα για την προετοιμασία των νέων διακανονισμών στην Κύπρο.

ΒΑΣΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

1. Το κράτος της Κύπρου είναι Δημοκρατία με Προεδρικό σύστημα, της οποίας ο Πρόεδρος είναι Έλληνας και ο Αντιπρόεδρος Τούρκος, αντίστοιχα εκλεγόμενοι από την Ελληνική και την Τουρκική κοινότητα με καθολική ψηφοφορία.

2. Οι επίσημες γλώσσες της Δημοκρατίας της Κύπρου είναι η Ελληνική και η Τουρκική. Οι νομοθετικές και διοικητικές πράξεις και τα έγγραφα πρέπει να συντάσσονται και να δημοσιεύονται και στις δυο επίσημες γλώσσες.

3. Η Δημοκρατία της Κύπρου θα έχει δική της σημαία, ουδέτερου χρώματος και σχεδίου, που θα επιλεγούν από κοινού από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας.

Οι αρχές και οι κοινότητες θα μπορούν μετά τις εορταστικές ημέρες να υψώνουν την ελληνική και τουρκική σημαία συγχρόνως με τη σημαία της Κύπρου.

Η Ελληνική και η τουρκική κοινότητα θα δικαιούνται να γιορτάζουν τις ελληνικές και τουρκικές εθνικές γιορτές.

4. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα εκλέγονται για περίοδο πέντε ετών.

Σε περίπτωση απουσίας, κωλύματος ή χηρείας των θέσεων αυτών, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα αντικαθίστανται αντίστοιχα από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της Βουλής.

Σε περίπτωση χηρείας των αντίστοιχων θέσεων θα λαμβάνει χώρα η εκλογή νέων αξιωματούχων μέσα σε σαράντα πέντε το πολύ ημέρες.

Η εγκατάσταση στα αξιώματα του Προέδρου και του Αντιπροέδρου θα γίνεται από τη Βουλή, ενώπιον της οποίας αυτοί θα ορκίζονται πίστη και σεβασμό

προς το Σύνταγμα. Προς τον σκοπό αυτό η Βουλή θα συνέρχεται μέσα σε ένα εικοσιτετράωρο από τη συγκρότησή της.

5. Η Εκτελεστική Εξουσία θα ασκείται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο. Προς τούτο αυτοί θα διαθέτουν Υπουργικό Συμβούλιο που θα αποτελείται από **7** Έλληνες και **3** Τούρκους Υπουργούς. Οι Υπουργοί θα υποδεικνύονται αντίστοιχα από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο, οι οποίοι θα τους διορίζουν με πράξη που θα υπογράφεται από κοινού.

Οι Υπουργοί θα μπορούν να εκλέγονται εκτός της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου θα λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία.

Οι αποφάσεις που θα λαμβάνονται με αυτό τον τρόπο θα πρέπει να δημοσιεύονται αμέσως από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο με καταχώρηση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Εν τούτοις, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος, θα έχουν δικαίωμα οριστικής αρνησικυρίας και δικαίωμα παραπομπής στις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους νόμους και τις αποφάσεις της Βουλής των Αντιπροσώπων.

6. Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ θα ασκείται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων (και οι βουλευτές) θα εκλέγονται για περίοδο **5** ετών με καθολική ψηφοφορία, από κάθε κοινότητα χωριστά, με αναλογία **70%** για την ελληνική και **30%** για την τουρκική κοινότητα, αναλογία που ορίζεται ανεξάρτητα από στατιστικά δεδομένα (Σημ. Ο αριθμός των αντιπροσώπων θα ορισθεί με κοινή συμφωνία από τις Κοινότητες).

Η Βουλή των Αντιπροσώπων θα είναι αρμόδια για όλα τα ζητήματα εκτός από εκείνα τα οποία ρητά επιφυλάσσονται για τις κοινοτικές βουλές. Σε περίπτωση σύγκρουσης αρμοδιότητας, τη διαφορά θα επιλύει το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο θα αποτελείται από ένα Έλληνα, Ένα Τούρκο και

ένα ουδέτερο, που θα διορίζονται από κοινού από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο. Του Δικαστηρίου θα προεδρεύει ο ουδέτερος.

7. Οι Νόμοι και οι αποφάσεις της Βουλής των Αντιπροσώπων θα υιοθετούνται κατά απόλυτη πλειοψηφία από τα παρόντα μέλη. Θα δημοσιεύονται μέσα σε προθεσμία **15** ημερών, εκτός αν ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος τα επαναφέρουν προς νέα εξέταση σύμφωνα προς το σημείο **9**.

Οι συνταγματικές διατάξεις, εκτός από τα βασικά άρθρα, θα μπορούν να τροποποιούνται από την πλειοψηφία που θα αποτελείται από τα δύο τρίτα των ελληνικών μελών και τα δυο τρίτα των τουρκικών μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Κάθε τροποποίηση του εκλογικού Νόμου, όπως και κάθε επαναψήφιση νόμου σχετικού με τους Δήμους και νόμου που καθιερώνει φόρους ή τέλη απαιτεί απλή πλειοψηφία των ελληνικών και των τουρκικών μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων, τα οποία μετέχουν στην ψηφοφορία, των μεν και των δε κεχωρισμένα.

Καθ' όσον αφορά την έγκριση του προϋπολογισμού ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος δεν μπορούν να κάμουν χρήση του δικαιώματος της παραπομπής στη Βουλή των Αντιπροσώπων σε περίπτωση που κρίνουν ότι λαμβάνει χώρα δυσμενής διάκριση. Εάν η Βουλή των Αντιπροσώπων επιμείνει στις αποφάσεις της, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα μπορούν να προσφύγουν στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο.

8. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα έχουν κεχωρισμένα και από κοινού το δικαίωμα της οριστικής αρνησικυρίας σε κάθε νόμο ή απόφαση που αναφέρονται στις εξωτερικές υποθέσεις, εκτός από τη συμμετοχή της Δημοκρατίας της Κύπρου σε διεθνείς Οργανισμούς και Σύμφωνα Συμμαχίας στα οποία συμμετέχουν τόσο η Ελλάδα όσο και η Τουρκία, ως και στην άμυνα και την ασφάλεια, όπως αυτές καθορίζονται στο παράρτημα **1**.

9. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της

Δημοκρατίας θα έχουν χωριστά και από κοινού το δικαίωμα της παραπομπής σε όλους τους νόμους και αποφάσεις, οι οποίες θα μπορούν να παραπεμφθούν στη Βουλή των Αντιπροσώπων μέσα σε προθεσμία κατ' ανώτατο όριο, **15** ημερών προς επανεξέταση.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων οφείλει να αποφανθεί μέσα σε προθεσμία **15** ημερών πάνω στο αντικείμενο της παραπομπής. Σε περίπτωση κατά την οποία η Βουλή των Αντιπροσώπων εμμένει στις αποφάσεις, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος οφείλουν να δημοσιεύσουν το νόμο ή απόφαση μέσα στις προθεσμίες που καθορίζονται για τη δημοσίευση των νόμων και αποφάσεων.

Οι νόμοι και οι αποφάσεις οι οποίες θα θεωρούνται από τον Πρόεδρο ή τον Αντιπρόεδρο ως μεροληπτικές για τη μία από τις δυο κοινότητες, θα υποβάλλονται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο θα μπορεί να ακυρώνει ή να παραπέμπει το νόμο ή την απόφαση αυτή στη Βουλή των Αντιπροσώπων προς επανεξέταση ολόκληρο ή μέρος του. Ο Νόμος ή η απόφαση αυτή δεν θα είναι εκτελεστά πριν ή αποφασίσουν το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο ή η Βουλή των Αντιπροσώπων σε περίπτωση παραπομπής.

10. Κάθε κοινότητα θα έχει την Κοινοτική της Βουλή, που θα αποτελείται από αριθμό αντιπροσώπων, ο οποίος θα ορισθεί από την ίδια.

Οι Κοινοτικές Βουλές θα έχουν το δικαίωμα να επιβάλλουν εισφορές και προσωπικά τέλη στα μέλη της Κοινότητας τους, για να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες των έργων και ιδρυμάτων, των οποίων ο έλεγχος τους ανήκει.

Οι Κοινοτικές Βουλές θα είναι αρμόδιες πάνω σε όλα τα θρησκευτικά, εκπαιδευτικά, πνευματικά και διδακτικά ζητήματα όπως επίσης και στην προσωπική κατάσταση. Θα είναι επίσης αρμόδιες σε όλα τα ζητήματα, όπου τα συμφέροντα και ιδρύματα είναι καθαρά κοινοτικής φύσης, όπως τα ιδρύματα, καθιδρύματα και ενώσεις αγαθοεργοί και αθλητικές, συνεταιρισμοί παραγωγής και κατανάλωσης ή πιστωτικά ιδρύματα που συστήθηκαν προς τον σκοπό να

ποραγάουν την ευημερία της μιας από τις Κοινότητες (Σημ. Εννοείται βεβαίως ότι οι διατάξεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα παράγραφο δεν θα μπορούν να ερμηνευθούν κατά τρόπο που εμποδίζει τη δημιουργία ιδρυμάτων μικτών ή κοινών, εκεί όπου οι κάτοικοι θα το επιθυμούσαν).

Οι συνεταιρισμοί αυτοί παραγωγής και κατανάλωσης ή τα πιστωτικά ιδρύματα, οι οποίοι θα διέπονται από τους νόμους της Δημοκρατίας, θα υπάγονται, καθ' όσον αφορά τον έλεγχο τους, στις Κοινοτικές Βουλές.

Οι Κοινοτικές Βουλές θα είναι επίσης αρμόδιες για να προάγουν τους σκοπούς που επιδιώκονται από τις Δημαρχίες, που θα αποτελούνται από μια μόνη Κοινότητα. Οι Δημαρχίες αυτές, οι οποίες θα υπάγονται στους νόμους της Δημοκρατίας, θα επιβλέπονται όσον αφορά στη λειτουργία τους από τις Κοινοτικές Βουλές.

Σε περίπτωση κατά την οποία η κεντρική διοίκηση θα πρέπει, από μέρους της, να προβεί σε έλεγχο των ιδρυμάτων ή Δημαρχιών, που αναφέρονται στις δυο προηγούμενες παραγράφους, σύμφωνα με την νομοθεσία που ισχύει, ο έλεγχος αυτός πρέπει να διενεργείται με λειτουργούς που ανήκουν στην κοινότητα στην οποία ανήκει το εν λόγω ίδρυμα, καθίδρυμα ή η Δημαρχία.

11. Η Διοίκηση θα αποτελείται κατά ποσοστό **70%** από Έλληνες και **30%** από Τούρκους.

Εννοείται, βεβαίως, ότι η ποσοστιαία αυτή αναλογία θα τυγχάνει εφαρμογής, εφ' όσον αυτό θα είναι πρακτικά δυνατό σε όλους τους βαθμούς της διοικητικής ιεραρχίας.

Στις περιοχές ή πόλεις που αποτελούνται από μια από τις κοινότητες κατά πλειοψηφία που πλησιάζει το **100%** τα όργανα των τοπικών διοικήσεων, που εξαρτώνται από την κεντρική διοίκηση, θα αποτελούνται από λειτουργούς που ανήκουν στην κοινότητα αυτή μόνο.

12. Οι βοηθοί του Εισαγγελέα της Δημοκρατίας,

του Γενικού Επιθεωρητή, του Θησαυροφύλακα και του Διοικητικού της Εκδοτικής Τράπεζας, δεν θα μπορούν να ανήκουν στην ίδια προς τους προϊσταμένους τους Κοινότητα. Οι αξιωματούχοι των θέσεων αυτών, θα διορίζονται, κατόπιν κοινής συμφωνίας, από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας.

Ο ένας από τους Αρχηγούς τους θα είναι Τούρκος και εκεί όπου ο Αρχηγός θα ανήκει στη μία από τις κοινότητες, ο Υπαρχηγός πρέπει να ανήκει στην άλλη.

14. Η υποχρεωτική στρατιωτική θητεία δεν θα μπορεί να καθιερωθεί παρά μόνο ύστερα από συμφωνία του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας.

Η Κύπρος θα έχει στρατό **2,000** ανδρών από τους οποίους τα **60%** θα είναι Έλληνες και τα **40%** Τούρκοι.

Οι δυνάμεις ασφαλείας (Χωροφυλακή και Αστυνομία) θα έχουν δύναμη **2,000** ανδρών, η οποία θα μπορεί να ελαττωθεί ή να αυξηθεί ύστερα από κοινή συμφωνία του Προέδρου και του Αντιπροέδρου. Οι δυνάμεις ασφαλείας θα αποτελούνται κατά **70%** από Έλληνες και κατά **30%** από Τούρκους. Εν τούτοις για μίαν αρχική περίοδο η αναλογία αυτή θα μπορούσε να υψωθεί σε ένα μέγιστο **40%** για τους Τούρκους (και, κατά συνέπεια, να ελαττωθεί στο **60%** για τους Έλληνες) για να απολυθούν οι Τούρκοι που υπηρετούν σήμερα στο Σώμα της Αστυνομίας, εκτός από την επικουρική Αστυνομία.

15. Οι δυνάμεις που σταθμεύουν σε περιοχές του εδάφους της Δημοκρατίας που κατοικούνται κατά ποσοστό που προσεγγίζει το **100%** από μέλη μιας κοινότητας, πρέπει να ανήκουν στην κοινότητα αυτή.

16. Ένα Ανώτατο Δικαστήριο θα ιδρυθεί, το οποίο θα αποτελείται από δύο Έλληνες, ένα Τούρκο και ένα ουδέτερο που θα ορίζονται από κοινού από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας.

Το Δικαστήριο θα προεδρεύεται από τον ουδέτερο Δικαστή, ο οποίος θα έχει δύο ψήφους.

Το Δικαστήριο αυτό αποτελεί το Ανώτατο Συμβούλιο του Δικαστικού Σώματος (Διορισμοί,

προαγωγές των δικαστών κλπ).

17. Οι διαφορές αστικής φύσης σε περίπτωση κατά την οποία ο ενάγων και ο εναγόμενος ανήκουν στην ίδια κοινότητα, θα δικάζονται από Δικαστήριο που αποτελείται από Δικαστές που ανήκουν στην Κοινότητα αυτή. Εάν ο ενάγων και ο εναγόμενος ανήκουν σε διαφορετικές κοινότητες, η σύνθεση του Δικαστηρίου θα είναι μικρή και θα καθορίζεται από το Ανώτατο Δικαστήριο.

Τα Δικαστήρια που επιλαμβάνονται διαφορών αστικής φύσης, σχετικών προς την προσωπική κατάσταση και τα θρησκευτικά ζητήματα, τα οποία επιφυλάχθηκαν στην αρμοδιότητα των Κοινοτικών Βουλών, σύμφωνα με το σημείο **10**, θα απαρτίζονται εξ ολοκλήρου από δικαστές που ανήκουν στην αντίστοιχη Κοινότητα. Η σύνθεση και οι βαθμοί των Δικαστηρίων αυτών, θα καθορισθούν σύμφωνα με το Νόμο που τέθηκε από την Κοινοτική Βουλή και θα εφαρμόζουν το νόμο που τέθηκε από την Κοινοτική Βουλή.

Όσον αφορά στις ποινικές υποθέσεις, το Δικαστήριο θα αποτελείται από Δικαστές που ανήκουν στην ίδια κοινότητα με τον κατηγορούμενο. Εάν το παθόν μέρος ανήκει σε άλλη Κοινότητα, η σύνθεση του Δικαστηρίου θα είναι μικτή και θα καθορίζεται από το Ανώτατο Δικαστήριο.

18. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας κέκτηνται κεχωρισμένα το δικαίωμα να δίδουν χάρη στους καταδικασμένους σε θάνατο, που ανήκουν στις αντίστοιχες κοινότητες τους. Σε περίπτωση κατά την οποία οι εγκληματίες και οι παθόντες ανήκουν σε διαφορετικές κοινότητες, το δικαίωμα της χάριτος, πρέπει να ενασκειείται έπειτα από κοινή συμφωνία, από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο. Σε περίπτωση διαφωνίας, η φωνή της επιείκειας θα επικρατεί. Σε περίπτωση χάριτος η κεφαλική ποινή θα μετατρέπεται σε ισόβια κάθειρξη.

19. Σε περίπτωση αγροτικής μεταρρύθμισης, οι γαίες δεν θα μπορούν να διανέμονται παρά μόνο σε πρόσωπα που ανήκουν στην ίδια κοινότητα προς τον

ιδιοκτήτη του οποίου (έγινε) η απαλλοτριώση.

Καθ' όσον αφορά τις απαλλοτριώσεις που διενεργούνται από το κράτος όπως επίσης και από τις δημαρχίες, αυτές δεν μπορούν να διενεργούνται, παρά έναντι δίκαιης αποζημίωσης, που ορίζεται σε περίπτωση αμφισβήτησης, από τα Δικαστήρια. Η προσφυγή στα Δικαστήρια θα έχει ανασταλτική ισχύ.

Τα αγαθά που απαλλοτριώθηκαν δεν θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν παρά μόνο για τον σκοπό για τον οποίο γινόταν η απαλλοτριώση. Σε αντίθετη περίπτωση τα αγαθά θα αποδίδονται στους ιδιοκτήτες τους.

20. Χωριστά Δημαρχεία θα δημιουργηθούν στις πέντε μεγαλύτερες πόλεις της Κύπρου από τους Τούρκους κατοίκους των πόλεων αυτών. Εν τούτοις α) σε κάθε μια από τις πόλεις αυτές ένα όργανο συντονισμού θα δημιουργηθεί, το οποίο θα μεριμνά για τις εργασίες οι οποίες χρειάζονται σχετική συνεργασία. Τα όργανα αυτά θα απαρτίζονται από δυο μέλη που θα εκλέγονται από τα ελληνικά Δημαρχεία, δυο μέλη που θα εκλέγονται από τα τουρκικά Δημαρχεία και ένα Πρόεδρο που θα εκλέγεται ύστερα από κοινή συμφωνία από τα δύο Δημαρχεία. β) Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα εξετάσουν μέσα σε τέσσερα χρόνια εάν ο χωρισμός αυτός των δημαρχείων στις πέντε μεγαλύτερες πόλεις θα πρέπει να συνεχισθεί ή όχι.

21. Μια συνθήκη που εγγυάται την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και το Σύνταγμα του νέου Κράτους της Κύπρου θα συναφθεί μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου, της Ελλάδας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Τουρκίας.

Οι δυο πράξεις αυτές θα έχουν συνταγματική ισχύ (η τελευταία αυτή παράγραφος θα περιληφθεί στο Σύνταγμα ως θεμελιώδες άρθρο).

22. Θα αναγνωρισθεί ότι η ολοκληρωτική ή μερική ένωση της Κύπρου με οποιοδήποτε Κράτος ή η χωριστή ανεξαρτησία θα αποκλεισθούν.

23. Η Δημοκρατία της Κύπρου θα παραχωρήσει τη ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου Κράτους στη Μεγάλη

Βρετανία, την Ελλάδα και την Τουρκία για όλες τις συμφωνίες οποιασδήποτε φύσης.

Η διάταξη αυτή δεν περιλαμβάνει συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου και του Ηνωμένου Βασιλείου που αφορούν στις βάσεις και στρατιωτικές ευκολίες που παραχωρούνται στο Ηνωμένο Βασίλειο.

24. Η Ελληνική και η τουρκική Κυβέρνηση θα έχουν το δικαίωμα να επιχορηγούν τα εκπαιδευτικά, πνευματικά, αθλητικά ιδρύματα και τα φιλανθρωπικά έργα που ανήκουν στις αντίστοιχες κοινότητες.

Ομοίως, σε περίπτωση κατά την οποία μια από τις Κοινότητες κρίνει ότι δεν διαθέτει τον αναγκαίο αριθμό δασκάλων, καθηγητών ή κληρικών για τη λειτουργία των ιδρυμάτων αυτών, η ελληνική και τουρκική Κυβέρνηση, θα μπορούν να τις παρέχουν τα απολύτως αναγκαία μέσα για να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες τους.

25. Ένα από τα ακόλουθα υπουργεία, είτε το Υπουργείο Εξωτερικών, είτε το Υπουργείο Οικονομικών, θα ανατεθεί σε Τούρκο. Εάν ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος συμφωνήσουν, θα μπορούν να υποκαταστήσουν στο σύστημα αυτό ένα σύστημα εναλλαγής.

26. Το νέο Κράτος, το οποίο θα γεννηθεί με την υπογραφή των Συνθηκών, θα πρέπει να συγκροτηθεί το ταχύτερο δυνατό και μέσα σε προθεσμία που δεν θα υπερβαίνει τους τρεις μήνες μετά την υπογραφή των Συνθηκών αυτών.

27. Όλα τα πιο πάνω σημεία που μνημονεύονται θα θεωρηθούν ως θεμελιώδη άρθρα του Συντάγματος της Κύπρου.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΓΓΥΗΣΕΩΣ

Η Δημοκρατία της Κύπρου αφ' ενός,
Η Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Τουρκία
αφ' ετέρου.

I. Θεωρώντας ότι η αναγνώριση και η διατήρηση

της ανεξαρτησίας της εδαφικής ακεραιότητας και της ασφάλειας της Δημοκρατίας της Κύπρου, οι οποίες καθιερώνονται και διέπονται από τα θεμελιώδη άρθρα του Συντάγματος της, είναι προς το κοινό τους συμφέρον.

II. Επιθυμώντας όπως συνεργασθούν για να εξασφαλίσουν το σεβασμό προς την κατάσταση πραγμάτων που δημιουργήθηκε από το Σύνταγμα που αναφέρθηκε,

συμφώνησαν στα πιο κάτω:

Άρθρο 1.

Η Δημοκρατία της Κύπρου αναλαμβάνει την υποχρέωση όπως εξασφαλίσει τη διατήρηση της ανεξαρτησίας της, της εδαφικής της ακεραιότητας και της ασφάλειας της, ως και το σεβασμό του Συντάγματος της.

Αναλαμβάνει την υποχρέωση όπως μη συμμετάσχει εξ ολοκλήρου ή μερικώς σε καμιά πολιτική ή οικονομική ένωση με οποιοδήποτε Κράτος. Με την έννοια αυτή, δηλώνει ότι είναι απαγορευμένη κάθε δραστηριότητα που μπορεί να ευνοήσει άμεσα ή έμμεσα τόσο την ένωση όσο και τη διχοτόμηση της νήσου.

Άρθρο 2.

Η Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Τουρκία, λαμβάνοντας υπό σημείωση τις υποχρεώσεις της Δημοκρατίας της Κύπρου που καθιερώνονται από το Άρθρο 1, αναγνωρίζουν και εγγυώνται την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και την ασφάλεια της Δημοκρατίας της Κύπρου όπως και την κατάσταση πραγμάτων που καθιερώθηκε από τα θεμελιώδη άρθρα του Συντάγματος της.

Αναλαμβάνουν επίσης την υποχρέωση όπως απαγορεύσουν, καθ' όσον εξαρτάται από αυτές, κάθε δραστηριότητα που έχει ως σκοπό να ευνοήσει άμεσα ή

έμμεσα τόσο την ένωση της Δημοκρατίας της Κύπρου με κάθε άλλο Κράτος, όσο και τη διχοτόμηση της νήσου.

Άρθρο 3

Σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων της Συνθήκης αυτής, η Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Τουρκία υπόσχονται όπως συμπράξουν (**Se concerter**) στα διαβήματα ή τα απαραίτητα μέτρα για την εξασφάλιση του σεβασμού των διατάξεων αυτών.

Στο μέτρο εκείνο όπου μια κοινή ή συμπεφωνημένη δράση δεν θα καθίστατο δυνατή η κάθε μια από τις εγγυήτριες δυνάμεις, επιφυλάσσει στον εαυτό της το δικαίωμα όπως ενεργήσει με αποκλειστικό σκοπό την αποκατάσταση της τάξης των πραγμάτων που καθιερώνεται με την παρούσα Συνθήκη.

Άρθρο 4.

Η συνθήκη αυτή θα τεθεί σε ισχύ από την ημέρα της υπογραφής της.

Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη επιφυλάσσονται όπως προβούν, το συντομότερο δυνατό, στην καταχώρηση της στη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 102 του Χάρτη.

ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

1. Η Δημοκρατία της Κύπρου, η Ελλάδα και η Τουρκία θα συνεργάζονται για την κοινή τους άμυνα και αναλαμβάνουν την υποχρέωση, με την παρούσα Συνθήκη, να συνεννοούνται πάνω στα προβλήματα, τα οποία θέτει η εν λόγω άμυνα.

2. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη υποχρεούνται να αποκρούσουν κάθε επίθεση, άμεση ή έμμεση, που στρέφεται κατά της ανεξαρτησίας και της εδαφικής

ακεραιότητας της Δημοκρατίας της Κύπρου.

3. Ως εκδήλωση της συμμαχίας αυτής, και προς επίτευξη του προαναφερθέντος σκοπού, θα ιδρυθεί Τριμερές Στρατηγείο στο έδαφος της Δημοκρατίας της Κύπρου.

4. Η Ελλάδα θα συμμετάσχει στο Στρατηγείο που αναφέρεται στο προηγούμενο άρθρο, με δύναμη **950** αξιωματικών, υπαξιωματικών και στρατιωτών και η Τουρκία με δύναμη **650** αξιωματικών, υπαξιωματικών και στρατιωτών. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας Κύπρου θα μπορούν με κοινή συμφωνία να ζητούν από την ελληνική και τουρκική κυβέρνηση την αύξηση ή την ελάττωση της ελληνικής και της τουρκικής δύναμης.

5. Οι ανωτέρω Έλληνες και Τούρκοι αξιωματικοί θα μεριμνήσουν για την εκγύμναση του στρατού της Δημοκρατίας της Κύπρου.

6. Η Αρχηγία του Τριμερούς Στρατηγείου θα αναλαμβάνεται με εναλλαγή και για διάστημα ενός έτους από ένα Ανώτατο Αξιωματικό Κύπριο, Έλληνα και Τούρκο, ο οποίος θα υποδεικνύεται από τις κυβερνήσεις Ελλάδας και Τουρκίας και από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας της Κύπρου.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρεταννίας και της Βορείου Ιρλανδίας, αφού εξέτασε τα έγγραφα που σχετίζονται με τη δημιουργία (**establishment**) της Δημοκρατίας της Κύπρου, που συμπεριλαμβάνουν τη Βασική Διάρθρωση της Δημοκρατίας της Κύπρου, τη Συνθήκη Εγγύησης και τη Συνθήκη Συμμαχίας, τα οποία συντάκθηκαν και εγκρίθηκαν από τους Αρχηγούς των Κυβερνήσεων Ελλάδας και Τουρκίας στη Ζυρίχη, στις **11** Φεβρουαρίου **1959** και λαμβάνοντας υπόψη τις συνεννοήσεις που έγιναν στο Λονδίνο από **11** μέχρι **16** Φεβρουαρίου **1959** μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών

της Ελλάδας, Τουρκίας και Ηνωμένου Βασιλείου
Δηλώνει:

A. Ότι υπό την αίρεση της αποδοχής των αιτημάτων αυτής (**Requirements**), ως αυτά εκτίθενται στην παράγραφο Β κατωτέρω, αποδέχεται τα έγγραφα που εγκρίθηκαν από τους Αρχηγούς των Κυβερνήσεων Ελλάδας και Τουρκίας ως τη συμφωνημένη βάση του τελικού διακανονισμού του προβλήματος της Κύπρου.

B. Ότι με την εξαίρεση δύο περιοχών σε,

(α). Ακρωτήριο-Επισκοπή-Παραμάλι, και

(β). Δεκέλεια-Πέργαμος-Άγιος Νικόλας-Ευλοφάγου, οι οποίες θα παραμείνουν υπό πλήρη Βρεταννική κυριαρχία, δέχεται να μεταβιβάσει την κυριαρχία επί της Νήσου της Κύπρου στη Δημοκρατία της Κύπρου υπό τους εξής όρους:

(1). Ότι θα εξασφαλισθούν στην Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου τα δικαιώματα εκείνα τα οποία είναι αναγκαία προκειμένου να καταστεί δυνατό να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά οι δύο ως άνω περιοχές ως στρατιωτικές βάσεις, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων των δικαιωμάτων που αναφέρονται στο συνημμένο Παράρτημα, και ότι θα παρασχεθούν από την Ελλάδα, την Τουρκία και τη Δημοκρατία της Κύπρου ικανοποιητικές εγγυήσεις για την ακεραιότητα των περιοχών που θα παραμείνουν υπό τη Βρεταννική κυριαρχία και τη χρήση και άσκηση από το Ηνωμένο Βασίλειο των ως δικαιωμάτων που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

(2). Ότι με συμφωνία θα προβλεφθούν:

I. Η προστασία των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των διαφόρων Κοινοτήτων στην Κύπρο.

II. Η προστασία των συμφερόντων των μελών των Δημοσίων υπηρεσιών στην Κύπρο.

III. Ο καθορισμός της εθνικότητας των προσώπων τα οποία εμπίπτουν στο διακανονισμό.

IV. Η ανάληψη από τη Δημοκρατία της Κύπρου των ενδεικνυόμενων (**appropriate**) υποχρεώσεων της παρούσας Κυβέρνησης της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένου του διακανονισμού απαιτήσεων.

Γ. Οτι η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου επικροτεί το σχέδιο Συνθήκης Συμμαχίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου, του Βασιλείου της Ελλάδας και της Δημοκρατίας της Τουρκίας και θα συνεργασθεί με τα μέρη της συμφωνίας αυτής για την κοινή άμυνα της Κύπρου.

Δ. Οτι το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Κύπρου θα τεθεί σε ισχύ και η επίσημη υπογραφή των αναγκαίων εγγράφων από τις ενδιαφερόμενες χώρες θα λάβη χώραν κατά τη συντομότερη πρακτικά δυνατή ημερομηνία και ότι κατά την ημερομηνία αυτή η Κυριαρχία θα μεταβιβασθεί στη Δημοκρατία της Κύπρου.

Παράρτημα

Σχετικά με τις περιοχές οι οποίες πρόκειται να παραμείνουν υπό Βρεταννική κυριαρχία, τα ακόλουθα δικαιώματα θα είναι αναγκαία:

(α). Η συνέχιση της χρησιμοποίησης, χωρίς περιορισμό και ανενόχλητα από τις υφιστάμενες μικρές τοποθεσίες που θα περιλαμβάνουν στρατιωτικές και άλλες εγκαταστάσεις και η άσκηση πλήρους ελέγχου στις τοποθεσίες αυτές, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος φύλαξης και υπεράσπισης τους ως και του αποκλεισμού της παραμονής σε αυτές κάθε προσώπου μη εξουσιοδοτημένου από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου.

(β) Η ελεύθερα χρησιμοποίηση οδών, λιμένων και άλλων εγκαταστάσεων για την κίνηση προσωπικού και υλικού (**Stores**) κάθε φύσης προς την κατεύθυνσιν των ως άνω περιοχών και τοποθεσιών, από αυτές ή μεταξύ

αυτών.

(γ) Η συνέχιση της χρήσης καθορισμένων λιμενικών εγκαταστάσεων στην Αμμόχωστο.

(δ) Η χρησιμοποίηση δημοσίων υπηρεσιών (ως οι υπηρεσίες) του ύδατος, τηλεφώνου, τηλεγράφου, ηλεκτρικής ενέργειας κλπ).

(ε) Η από καιρού σε καιρό χρησιμοποίηση ορισμένων περιοχών που θα καθορισθούν, προς εκπαίδευση στρατιωτικών δυνάμεων.

(στ) Η χρησιμοποίηση του αεροδρομίου στη Λευκωσία μαζί με τα τυχόν αναγκαιούντα κτίρια και υπηρεσίες στο αεροδρόμιο ή που συνδέονται με αυτό, καθ' ον βαθμό θεωρείται αναγκαίο από τις βρεταννικές Αρχές για την κίνηση (**operation**) αεροσκαφών σε ειρήνη και σε πόλεμο συμπεριλαμβανομένης και της άσκησης επιχειρησιακού ελέγχου στην εναέρια κυκλοφορία.

(ζ) Η χωρίς περιορισμούς υπέρπτηση του εδάφους της Δημοκρατίας της Κύπρου.

(η) Η άσκηση δικαστικής δικαιοδοσίας επί των Βρεταννικών δυνάμεων σε έκταση παρεμφερή προς την προβλεπόμενη από του άρθρο 7 της σχετικής προς το καθεστώς των δυνάμεων των Μερών της Συνθήκης Βορείου Ατλαντικής Συμφωνίας όσον αφορά ορισμένα αδικήματα που διαπράττονται στο έδαφος της Δημοκρατίας της Κύπρου.

(θ) Η ελεύθερη χρησιμοποίηση στις περιοχές και τοποθεσίες (αυτές) εργατών από άλλες περιοχές της Κύπρου.

(ι) Η απόκτηση, ύστερα από συνεννόηση με την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Κύπρου, του δικαιώματος χρησιμοποίησης οποιωνδήποτε πρόσθετων μικρών τοποθεσιών και πρόσθετων δικαιωμάτων τα οποία το Ηνωμένο Βασίλειο θα θεωρήσει από καιρού εις καιρό τεχνικώς αναγκαία για την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των περιοχών στην Κύπρο και εγκαταστάσεων των βάσεων αυτών.

ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΑΡΘΡΟΝ (2) ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΕΓΓΥΗΣΕΩΣ

Το Βασίλειο της Ελλάδας, η Δημοκρατία της Τουρκίας και η Δημοκρατία της Κύπρου αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σεβασθούν την ακεραιότητα των περιοχών οι οποίες θα παραμείνουν υπό την κυριαρχία του Ηνωμένου Βασιλείου μετά τη δημιουργία της Δημοκρατίας της Κύπρου και εγγυώνται όπως το Ηνωμένο Βασίλειο κάνει χρήση και απολαύει των δικαιωμάτων τα οποία εξασφαλίζονται στο Ηνωμένο Βασίλειο από τη Δημοκρατία της Κύπρου, σύμφωνα προς τη Δήλωση της Κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Οι Υπουργοί των Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας, αφού έλαβαν υπόψη τη Δήλωση που έγινε στις **17** Φεβρουαρίου **1959** από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, δέχονται τη Δήλωση αυτή, μαζί με το κείμενο του που εγκρίθηκε από τους Αρχηγούς της Ελληνικής και τουρκικής Κυβέρνησης στη Ζυρίχη στις **11** Φεβρουαρίου **1959**, ότι αποτελεί τη συμφωνημένη βάση για την τελική ρύθμιση του Κυπριακού προβλήματος.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ο οποίος αντιπροσωπεύει την Ελληνική Κυπριακή Κοινότητα, αφού εξέτασε τα έγγραφα που αναφέρονται στη δημιουργία της Δημοκρατίας της Κύπρου, τα οποία συντάχθηκαν και εγκρίθηκαν από τους Αρχηγούς των Κυβερνήσεων της Ελλάδας και της Τουρκίας στη Ζυρίχη στις **11ην** Φεβρουαρίου **1959**, ως και τις δηλώσεις, που έγιναν από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και από τους Υπουργούς Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας στις **17** Φεβρουαρίου **1959**, δηλώνει ότι αποδέχεται τα κείμενα και τις δηλώσεις ως τη συμφωνημένη βάση για την τελική ρύθμιση του Κυπριακού προβλήματος.

ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΔΡ ΚΟΥΤΣΙΟΥΚ

Ο δρ Κουτσιούκ ο οποίος αντιπροσωπεύει την Τουρκική Κυπριακή Κοινότητα, αφού εξέτασε τα έγγραφα που αναφέρονται στη δημιουργία της Δημοκρατίας της Κύπρου, τα οποία συντάχθηκαν και εγκρίθηκαν από τους Αρχηγούς των Κυβερνήσεων της Ελλάδας και της Τουρκίας στη Ζυρίχη στις **11ην Φεβρουαρίου 1959**, ως και τις δηλώσεις, που έγιναν από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και από τους Υπουργούς Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας στις **17 Φεβρουαρίου 1959**, δηλώνει ότι αποδέχεται τα κείμενα και τις δηλώσεις ως τη συμφωνημένη βάση για την τελική ρύθμιση του Κυπριακού προβλήματος.

ΣΥΜΦΩΝΗΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

1. Όλα τα μέρη που μετέσχαν στη Διάσκεψη υιοθετούν με σταθερότητα το σκοπό που τέθηκε όπως το Σύνταγμα (περιλαμβανομένων των εκλογών του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των τριών Βουλών) και οι συνθήκες τεθούν σε πλήρη ισχύ, ευθύς ως τούτο καταστεί πρακτικώς δυνατό και εν πάση περιπτώσει όχι αργότερα από τους **12 μήνες** από της σημερινής ημερομηνίας (**19 Φεβρουαρίου 1959**). Τα μέτρα που αποβλέπουν στη μεταβίβαση της κυριαρχίας στην Κύπρο θα τεθούν αμέσως σε εφαρμογή.

2. Το πρώτο από τα μέτρα αυτά θα είναι η άμεση εγκαθίδρυση:

α) Μιας Μικτής Επιτροπής στην Κύπρο επιφορτισμένης με το καθήκον να αποπερατώσει Σχέδιο Συντάγματος της Ανεξάρτητης Δημοκρατίας της Κύπρου, στο οποίο θα ενσωματωθεί η βασική διάρθρωση που συμφωνήθηκε στη Διάσκεψη της Ζυρίχης. Η Επιτροπή αυτή θα αποτελεσθεί από ένα αντιπρόσωπο της Ελληνικής Κυπριακής Κοινότητας και ένα της Τουρκικής Κυπριακής Κοινότητας και ένα αντιπρόσωπο που θα ορισθεί από την Ελληνική Κυβέρνηση και ένα

αντιπρόσωπο που θα ορισθεί από την Τουρκική Κυβέρνηση, ως και ένα νομικό σύμβουλο που θα ορισθεί από τους Υπουργούς Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας. Η Επιτροπή κατά την εκτέλεση των εργασιών της θα λαμβάνει υπόψη και θα τηρεί ενσυνείδητα τα περιεχόμενα σημεία στα κείμενα της Διάσκεψης της Ζυρίχης, θα εκπληρώσει δε το έργο τούτο σύμφωνα με τις διατυπούμενες στα ως άνω κείμενα αρχές.

β) Μιας Μεταβατικής Επιτροπής στην Κύπρο που θα έχει ως έργο να καταρτίσει σχέδια προσαρμογής και αναδιοργάνωσης της κυβερνητικής μηχανής της Κύπρου, προετοιμάζουσα τη μετάβαση της εξουσίας στην ανεξάρτητη Δημοκρατία της Κύπρου.

γ) Μιας Μικτής Επιτροπής στο Λονδίνο αποτελούμενης από ένα αντιπρόσωπο από τις Κυβερνήσεις Ελλάδας, Τουρκίας και Μ. Βρεταννίας και από ένα αντιπρόσωπο της Ελληνικής και ένα της Τουρκικής Κοινότητας της Κύπρου, η οποία θα είναι επιφορτισμένη να προπαρασκευάσει τις τελικές συμβάσεις σε εφαρμογή των συμφωνηθέντων κατά τη Διάσκεψη στο Λονδίνο.

Η Επιτροπή αυτή θα ετοιμάσει σχέδια προς υποβολή στις Κυβερνήσεις, που θα καλύπτουν μεταξύ άλλων θέματα που προκύπτουν από τη διατήρηση περιοχών στην Κύπρο υπό τη βρεταννική κυριαρχία, την παραχώρηση στην Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ορισμένων επιβοηθητικών δικαιωμάτων και ευκολιών από την ανεξάρτητη Δημοκρατία της Κύπρου, ζητήματα εθνικότητας, τον χειρισμό των οικονομικών υποχρεώσεων της παρούσης Κυβέρνησης της Κύπρου και τα δημοσιονομικά και οικονομικά προβλήματα, που προκύπτουν από τη δημιουργία της ανεξάρτητης Δημοκρατίας της Κύπρου.

3. Ο Κυβερνήτης ύστερα από συνεννόηση με τους δύο ηγετικούς αντιπροσώπους θα καλέσει ατομικά μέλη της Μεταβατικής Επιτροπής να αναλάβουν ειδικά καθήκοντα σε ιδιαίτερα τμήματα και λειτουργίες της Κυβέρνησης. Η διαδικασία αυτή θα αρχίσει το ταχύτερο δυνατό και θα επεκταθεί προοδευτικά.

4. Τα μνημονευόμενα Επιτελεία στο άρθρο 4 της

Συνθήκης Συμμαχίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου, του Βασιλείου της Ελλάδας και της Τουρκικής Δημοκρατίας, θα εγκαθιδρυθούν 3 μήνες μετά τη συμπλήρωση του έργου της αναφερόμενης στην ως άνω παράγραφο 2(α) Επιτροπής και θα αποτελούνται από περιορισμένο αριθμό αξιωματικών οι οποίοι θα αναλάβουν αμέσως την εκπαίδευση των Ενόπλων Δυνάμεων της Δημοκρατίας της Κύπρου.

Τα Ελληνικά και Τουρκικά τμήματα θα εισέλθουν στο έδαφος της Δημοκρατίας της Κύπρου την ημέρα κατά την οποία η κυριαρχία θα μεταβιβασθεί στη Δημοκρατία.

ΑΛΛΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΟΘΗΚΑΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ Η ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΚΑΝ ΠΟΤΕ

Στην Πενταμερή του Λονδίνου οι Κυβερνήσεις της Βρετανίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας υπέγραψαν επίσης άλλα τρία έγγραφα, τα οποία ήλθαν στο φως για πρώτη φορά τουλάχιστον στο Αρχείο του Κωνσταντίνου Καραμανλή, όταν δημοσιεύθηκε το 1994 (Γ τόμος σελ 434).

Τα έγγραφα αυτά ήταν:

1. Συμπεφωνημένο πρακτικόν από τους Υπουργούς Εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου, της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, του Βασιλείου της Ελλάδας και της Τουρκικής Δημοκρατίας.

2. Επιπρόσθετο Τμήμα του Συμπεφωνημένου πρακτικού (Αμνηστία), και

3. Συμφωνία Κυρίων μεταξύ κ.κ. Αβέρωφ και Ζορλού.

Τα έγγραφα αυτά έχουν ως εξής:

ΣΥΜΦΩΝΗΜΕΝΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΟΥ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΥ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1. Οι νόμιμοι Αντιπρόσωποι των τριών Κυβερνήσεων στο Συμβούλιο του Βορείου Ατλαντικού θα υποβάλουν από κοινού αναφορά προς το Συμβούλιο για τα πεπραγμένα της Συνδιάσκεψης.

2. Πριμ από τη δημιουργία του νέου Κράτους (είναι) πρόωρο να συζητηθεί η ενδεχόμενη εισδοχή της Δημοκρατίας της Κύπρου ως μέλους του NATO.

3. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου τόνισε ότι μεταξύ των υποχρεώσεων τις οποίες η Δημοκρατία της Κύπρου θα αναλάβει από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου θα είναι η περιφρούρηση της απολαυής από την Κυβέρνηση των ΗΠΑ ορισμένων ευκολιών και εγκαταστάσεων στην Κύπρο.

4. Η Δημοκρατία της Κύπρου, το Βασίλειο της Ελλάδας και η Δημοκρατία της Τουρκίας θα διαβουλεύονται και συνεργάζονται με το Ηνωμένο Βασίλειο σχετικά προς την κοινή άμυνα της Κύπρου.

5. Οποιοσδήποτε δυσκολίες ή ζητήματα, τα οποία θα μπορούσαν να προκύψουν σχετικά προς την εφαρμογή και λειτουργία των στρατιωτικών αναγκών του Ηνωμένου Βασιλείου, θα αποτελούν κανονικά θέμα συζήτησης και ρύθμισης μεταξύ των στρατιωτικών αρχών του Ηνωμένου Βασιλείου στην Κύπρο, αφ' ενός και του τριμερούς Στρατηγείου των Κυπριακών, Ελληνικών και Τουρκικών Δυνάμεων αφ' ετέρου.

6. Είναι θεμελιώδες να διατηρηθεί η συνέχεια της δημόσιας υπηρεσίας στην Κύπρο. Προς τον σκοπό αυτό θα δοθεί κάθε ενθάρρυνση στα παρόντα μέλη της δημόσιας υπηρεσίας να παραμείνουν στην υπηρεσία της νέας Δημοκρατίας της Κύπρου. Σε όσα μέλη της δημόσιας υπηρεσίας επιθυμούν ή ζητηθεί να παύσουν απασχολούμενα, θα εξασφαλισθεί η σύνταξη την οποίαν οι ίδιοι ή τα εξαρτώμενα απόα υτούς μέλη της οικογένειας τους δικαιούνται και ένα σχέδιο αποζημιώσεων με βάση τις κατευθύνσεις που υιοθετήθησαν τελευταία σε άλλα εδάφη, όπου παρόμοιες συνταγματικές μεταβολές έλαβαν χώρα, θα εισαχθεί χωρίς καθυστέρηση μετά από συζήτηση με τους ενδιαφερόμενους υπαλληλικούς οργανισμούς. Η καταβολή αποζημιώσεων και συντάξεων στους νυν ή

πρώην δημοσίους λειτουργούς θα είναι μια από τις υποχρεώσεις τις οποίες θα αναλάβει η Δημοκρατία της Κύπρου.

7. Το άρθρο 1 της Συνθήκης Εγγυήσεως δεν θα εμποδίσει τη Δημοκρατία της Κύπρου από του να παραμείνει μέσα στην Κοινοπολιτεία ή την περιοχή (της) Στερλίνας. Η παράγραφος 23 της Βασικής Διάρθωσης δεν θα εμποδίσει τη Δημοκρατία της Κύπρου από του να εξακολουθήσει να εφαρμόζει το σύστημα της προτίμησης μέσα στην Κοινοπολιτεία (Commonwealth Preference).

ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΗΜΕΝΟΥ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ (ΑΜΝΗΣΤΙΑ)

Η απαγόρευση επιστροφής στην Κύπρο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και των άλλων εξορίστων θα αρθεί, η Κατάσταση Ανάγκης θα λήξει και όσοι κρατούνται βάσει εντολών, σύμφωνα με την Κατάσταση Ανάγκης θα απελευθερωθούν, το συντομότερο δυνατό.

Όλοι οι Κύπριοι που εκτίουν στο Ηνωμένο Βασίλειο ποινές φυλάκισης, που επιβλήθηκαν από τα δικαστήρια της Κύπρου, θα επιστρέψουν στην Κύπρο το συντομότερο δυνατό.

Οι φυλακισμένοι που εκτίουν ποινές που επιβλήθηκαν για εγκλήματα, εκτός από εγκλήματα που στρέφονταν κατά προσώπων, που διαπράχθηκαν για την προώθηση πολιτικών στόχων κατά τη διάρκεια της Κατάστασης Ανάγκης, με την εξαίρεση ορισμένων κατονομασθέντων προσώπων, θα απελευθερωθούν το συντομότερο δυνατό και πάντως όχι αργότερα από δύο μήνες από σήμερα.

Κατά την περίοδο αυτή, οι φυλακισμένοι που εκτίουν ποινές που επιβλήθηκαν για εγκλήματα που στρέφονταν κατά προσώπων και τα άτομα που κατονομάστηκαν, θα απελευθερωθούν, αν επιθυμούν τούτο, με τον όρο ότι, αν η Ελλάδα ή η Τουρκία τους δεχτεί, να φύγουν από την Κύπρο για την Ελλάδα ή την Τουρκία και να μην επιστρέψουν χωρίς άδεια πριν από

την ημερομηνία κατά την οποία οι ποινές τους θα έληγαν. Ακόμη ο Κυβερνήτης θα επανεξετάσει αυτές τις περιπτώσεις λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό αποκατάστασης ομαλών συνθηκών στην Κύπρο.

Ατομα που κρατούνται για να δικαστούν ή που δεν έχουν μέχρι στιγμής συλληφθεί θα αντιμετωπιστούν κατά το δυνατό με τρόπο παρόμοιο με τον προβλεπόμενο παραπάνω. Δεν θα υπάρξει περιορισμός στο δικαίωμα αυτών των προσώπων να φύγουν από την Κύπρο για την Ελλάδα ή την Τουρκία, αν η Ελλάδα ή η Τουρκία είναι πρόθυμες να τους δεχθούν, με την προϋπόθεση, σε ορισμένες περιπτώσεις, ότι θα υποσχεθούν να μην επιστρέψουν στην Κύπρο χωρίς άδεια.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΚΥΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ Κ.Κ. ΑΒΕΡΩΦ ΚΑΙ ΖΟΡΛΟΥ

Ι. Μεταξύ των κ.κ. Αβέρωφ και Ζορλού συμφωνήθηκε ότι θα γνωστοποιήσουν στον Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας της Κύπρου, αντίστοιχα, ότι πέρα από τη διευκρίνιση που περιέχεται στο σημείο 8 της Βασικής Διάρθρωσης της Κύπρου, πρέπει όπως θεωρηθούν ως ζητήματα εξωτερικής πολιτικής οι ακόλουθες υποθέσεις:

α). Αναγνώριση κρατών και η σύναψη διπλωματικών και προξενικών σχέσεων με τις άλλες χώρες, ως και η διακοπή τέτοιων σχέσεων.

Η παροχή αναγνώρισης στους διπλωματικούς αντιπροσώπους και των εκτελεστηρίων στους προξενικούς αντιπροσώπους.

Ο διορισμός διπλωματικών και προξενικών αντιπροσώπων ως και πληρεξουσίων.

β). Η συνομολόγηση συνθηκών, συμβάσεων και συμφωνιών διεθνούς φύσης.

γ). Η κήρυξη πολέμου και η συνομολόγηση της ειρήνης.

δ). Η προστασία των Κυπρίων πολιτών και των συμφερόντων τους στο εξωτερικό.

ε). Η εγκατάσταση, το καθεστώς και τα

συμφέροντα των αλλοδαπών στην Κύπρο.

στ). Η απόκτηση αλλοδαπής υπηκοότητας από πολίτες της Δημοκρατίας της Κύπρου καθώς και η από μέρους τους αποδοχή εργασίας και η είσοδος τους στην υπηρεσία ξένης Κυβέρνησης.

II. Εξ άλλου, αναφερόμενοι στο άρθρο 3 της Συνθήκης Εγγυήσεως που συνήφθη μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου αφ' ενός, και της Ελλάδας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Τουρκίας αφ' ετέρου, κ.κ. Αβέρωφ και Ζορλού συμφώνησαν ότι "ως οίκοθεν νοείται", όσον αφορά όλα τα γεγονότα τα οποία δεν θα θεωρηθούν ως δυνάμενα να θίξουν με κυβερνητική πράξη ή πραγματικό γεγονός την τάξη πραγμάτων που έχει καθιερωθεί σύμφωνα με την εν λόγω συνθήκη, οι Κυβερνήσεις Ελλάδας και Τουρκίας θα εξαντλήσουν όλα τα μέσα τα οποία τους παρέχονται με την κανονική διπλωματική οδό πριν ή προσφύγουν στην προβλεπόμενη διαδικασία από το ανωτέρω άρθρο.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ - ΜΕΝΤΕΡΕΣ
ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΟ ΝΑΤΟ

Οι πρωθυπουργοί της Ελλάδας και της Τουρκίας Κωνσταντίνος Καραμανλής και Ατνάν Μεντερές κατέληξαν και σε συμφωνία κυρίων γύρω από το θέμα της ένταξης της Κύπρου στο ΝΑΤΟ.

Η συμφωνία αυτή (Σπύρου Παπαγεωργίου Κρίσιμα Ντοκουμέντα του Κυπριακού, εκδόσεις Γ. Λαδιά, Αθήνα **1983**, σελ. **65**) είχε επιτευχθεί στη Ζυρίχη στις **11** Φεβρουαρίου, αλλά δεν δόθηκε στη δημοσιότητα μετά την υπογραφή των συμφωνιών της Ζυρίχης στο Λονδίνο.

Αναφέρεται στη συμφωνία:

1. Η Ελλάδα και η Τουρκία θα υποστηρίξουν την είσοδο της Δημοκρατίας της Κύπρου στο ΝΑΤΟ.

Η εγκατάσταση βάσεων του ΝΑΤΟ στη νήσο, ως και η σύνθεση τους εξαρτάται από τη συμφωνία των δύο κυβερνήσεων.

2. Συμφωνήθηκε μεταξύ των δύο Πρωθυπουργών ότι θα παρέμβουν προς τον Πρόεδρο και τον

Αντιπρόεδρο της Δημοκρατίας της Κύπρου αντίστοιχα, με σκοπό να τεθούν εκτός νόμου το κομμουνιστικό κόμμα και η κομμουνιστική δράση.

3. Ο πρώτος διοικητής του Τριμερούς Στρατηγείου, που προβλέπεται από το άρθρο **3** της συνθήκης συμμαχίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Κύπρου και της Ελλάδος και της Τουρκίας θα ορισθεί με κλήρο.

4. Συμφωνήθηκε ότι αμέσως μετά την υπογραφή των συνθηκών πρέπει να αρθούν τα έκτακτα μέτρα που ισχύουν σήμερα στην Κύπρο και ότι πρέπει να προκηρυχθεί γενική αμνηστία.

5. Το Σύνταγμα θα καταρτισθεί μέσα στο συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα, από επιτροπή που θα αποτελείται από ένα αντιπρόσωπο της ελληνικής κοινότητας της Κύπρου, από ένα αντιπρόσωπο της τουρκικής κοινότητας της Κύπρου και δύο αντιπροσώπους που θα ορισθούν από την ελληνική και τουρκική κυβέρνηση αντίστοιχα.

Η Επιτροπή αυτή η οποία θα ενισχυθεί στο έργο της από ένα νομικό εμπειρογνώμονα, που θα έχει ιδιότητα συμβούλου και θα εκλέγεται από τους υπουργούς των Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας, οφείλει να λάβει υπόψη της και να σεβασθεί επακριβώς κατά τις εργασίες της, τα σημεία που τέθηκαν στα κείμενα της διάσκεψης της Ζυρίχης και να εκπληρώσει το έργο της σύμφωνα με τις αρχές που έχουν καθιερωθεί.

Ζυρίχη, **11** Φεβρουαρίου **1959**.